

Utbildningsbakgrund och social bakgrund för antagna som påbörjat konst- och kulturutbildningar

Utbildningsbakgrund och social bakgrund för antagna som påbörjat konst- och kulturutbildningar

Producent SCB, Statistiska centralbyrån
Befolkning och välfärd
701 89 Örebro
010-470 50 00

Förfrågningar Gilbert Fontana
010-479 60 71
Gilbert.Fontana@scb.se

Det är tillåtet att kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet.

Om du citerar, var god uppge källan på följande sätt:

Källa: SCB, Utbildningsbakgrund och social bakgrund för antagna som påbörjat konst- och kulturutbildningar

Educational and social background of admitted students who commenced fine arts and cultural programmes

Producer Statistics Sweden, Department
SE-701 89 Örebro, Sweden
+46 10-470 50 00

Enquiries Gilbert Fontana
+46 10-479 60 71
Gilbert.Fontana@scb.se

It is permitted to copy and reproduce the contents in this publication.

When quoting, please state the source as follows:

Source: Statistics Sweden, Educational and social background of admitted students who commenced fine arts and cultural programmes.

[URN:NBN:SE:SCB-2020-A40BR2004_pdf](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:se:scb-2020-A40BR2004_pdf)

Denna publikation finns enbart i elektronisk form på www.scb.se
This publication is only available in electronic form on www.scb.se

Förord

I serien Temarapporter presenteras resultat från olika ämnesområden inom befolknings- och välfärdsstatistiken. Utöver den officiella statistiken inom statistikområdet Befolkningens utbildning görs även tematiska undersökningar. Dessa undersökningar fördjupar den officiella statistiken om befolkningens utbildning eller belyser nya frågeställningar på området som är aktuella i samhällsdebatten.

I denna rapport redovisas bakgrunden bland antagna som påbörjat studier på konst- och kulturutbildningar under åren 2015–2019. Konst- och kulturutbildningar är eftergymnasiala utbildningar som är högskoleförberedande, yrkesinriktade eller fördjupande inom kulturarvsområdet. Syfte med rapporten är att ge en översikt av de antagnas tidigare utbildningsbakgrund och sociala bakgrund. I rapporten jämförs också förekomsten av social snedrekrytering till konst- och kulturutbildningar med andra utbildningsformer. Rapporten riktar sig främst till myndigheter, departement och organisationer som har intresse av kultur- och utbildningsfrågor

Rapporten har utarbetats av Gilbert Fontana vid enheten för statistik om utbildning och arbete. Paula Kossack har bidragit med värdefulla synpunkter.

SCB i Oktober

Magnus Sjöström
Avdelningschef

Katarina Wizell
Enhetschef

Innehåll

Förord	2
Sammanfattning	4
Inledning	5
Bakgrund och syfte.....	5
Konst- och kulturutbildningar	6
Tidigare utbildning	8
Social bakgrund	12
Föräldrars utbildningsnivå.....	12
Social snedrekrytering	16
Slutdiskussion	19
Kort om statistiken	21
Statistikens ändamål och innehåll.....	21
Information om statistikens framställning.....	21
Antagna som påbörjat studier.....	21
Kopplingen mellan barn och föräldrar	21
Föräldrarnas utbildningsnivå.....	22
Utbildningsinriktning och utbildningsnivå	22
Tidigare utbildningsnivå	24
Gymnasiebakgrund	24
Information om statistikens kvalitet	24
Referenser	25
Summary	26

Sammanfattning

I denna rapport ges en översikt av utbildningsbakgrunden och den sociala bakgrunden för antagna som påbörjat studier på konst- och kulturutbildningar under åren 2015–2019. Konst- och kulturutbildningar är eftergymnasiala utbildningar som är högskoleförberedande, yrkesinriktade eller fördjupande inom kulturarvsområdet.

Bland de som påbörjat studier på utbildningar inom kulturarvsområdet är den tidigare utbildningsnivån hög. Drygt hälften av de som påbörjat studier under 2015–2019 hade en eftergymnasial utbildningsnivå. Den tidigare utbildningsnivån är som högst för de som påbörjat studier inom kulturarvsområdet. Bland de som påbörjat konst- och kulturutbildningar och som tidigare studerat på eftergymnasial nivå är det vanligt med en studieinriktning inom humaniora och konst.

Social bakgrund mäts i denna rapport med hjälp av föräldrarnas utbildningsnivå. Antagna som har högutbildade föräldrar omfattar de som har minst en förälder med en eftergymnasial utbildningsnivå som är tre år eller längre. Det är vanligt att antagna som påbörjat studier på konst- och kulturutbildningar har föräldrar med en hög utbildningsnivå. Drygt två femtedelar av de antagna har högutbildade föräldrar. Denna andel har nästintill varit konstant under perioden 2015–2019. Bland de som påbörjat studier på högskoleförberedande utbildningar var andelen med högutbildade föräldrar som störst. Ungefär varannan av dessa har minst en högutbildad förälder.

Andelen antagna på konst- och kulturutbildningar med högutbildade föräldrar är större jämfört med antagna på yrkeshögskolan och på ungefär samma nivå som för nybörjare på högskolan. Dock är andelen med högutbildade föräldrar mindre jämfört med nybörjare på konstnärliga högskoleprogram.

Inledning

Bakgrund och syfte

Sedan hösten 2015 bedrivs eftergymnasiala utbildningar inom konst- och kultur. Konst- och kulturutbildningar är eftergymnasiala utbildningar som är högskoleförberedande, yrkesinriktade eller fördjupande inom kulturarvsområdet¹.

Rekryteringen till eftergymnasiala utbildningar, högskolor och universitet diskuteras ofta i den offentliga debatten. På många konstnärliga utbildningar på landets högskolor, folkhögskolor och hos andra utbildningsanordnare tenderar den sociala bakgrunden bland de studerande att vara likartad². Det är Myndigheten för yrkeshögskolan som ansvarar för tillsyn av konst- och kulturutbildningar. Arbetet att främja utbildningarnas kvalitet och utveckling har sin utgångspunkt i flera kvalitetskriterier som bland annat innefattar att utbildningsanordnarna ska bedriva ett arbete med breddad rekrytering och mångfald (MYH, 2020).

Social bakgrund är ett mångfacetterat begrepp som inrymmer flera olika faktorer. Det är därför en utmaning att operationalisera begreppet för att göra det mätbart. Föräldrars utbildningsnivå brukar vanligtvis framhållas som ett lämpligt mått för att mäta social bakgrund och social snedrekrytering till utbildningar.³

Bland nybörjare på konstnärliga högskoleutbildningar är andelen med högutbildade föräldrar stor. Läsåret 2017/18 hade nästan tre av fem högskolenybörjare på konstnärliga kandidatprogram minst en förälder med en treårig eftergymnasial utbildning (SCB, 2018). Även bland yrkesverksamma inom kultursektorn är bakgrunden likartad. Konstnärsnämnden (2016) fastslår att många yrkesverksamma konstnärer kommer från en bakgrund med högutbildade föräldrar.

¹ Utbildningarna regleras av förordningen (2013:871) om stöd för konst- och kulturutbildningar och vissa andra utbildningar. Tidigare bedrevs dessa utbildningar som kompletterande utbildningar (KU) och omfattades då av förordningen (2000:521) om statligt stöd till kompletterande utbildningar.

² Regeringen (2019) har uppmärksammat frågan om social snedrekrytering på konstnärliga utbildningar och initierat samtal med aktörer från de konstnärliga utbildningarna, kulturbranschen, myndigheter och centrala organisationer för att tillsammans diskutera arbetet med breddad rekrytering.

³ Ranehill (2002) framhåller i en forskningsöversikt av social bakgrund och snedrekrytering att föräldrarnas utbildningsnivå tillsammans med klass och ekonomisk ställning är viktiga faktorer bakom social snedrekrytering till högre studier i Sverige. Även Universitetskanslersämbetet (2018) använder föräldrars utbildningsnivå som en proxy för att studera sambandet mellan social bakgrund och rekrytering till högskolan.

Studeringe som avslutat eftergymnasiala konst- och kulturutbildningar utgör troligen en viktig rekryteringsbas både som kulturarbetare inom kultursektorn och som studerande på högskoleutbildningar inom det konstnärliga området. Det är därför angeläget att undersöka bakgrunden för de antagna som påbörjat studier på dessa utbildningar.

I denna rapport redogörs för bakgrunden bland de som antagits till konst- och kulturutbildningar under åren 2015–2019. Rapporten belyser de antagnas tidigare utbildningsbakgrund men fokuserar på föräldrarnas utbildningsnivå. Syfte är att ge en översikt av den sociala bakgrunden och den sociala snedrekryteringens omfattning inom utbildningsformen.

Konst- och kulturutbildningar

Eftergymnasiala konst- och kulturutbildningar kategoriseras vanligtvis i tre utbildningstyper med olika syften. Högskoleförberedande utbildningar syftar till att förbereda de studerande för högskoleutbildningar som kan leda fram till konstnärliga examina. Yrkesinriktade utbildningar ska utveckla yrkeskunnandet inom det konstnärliga och kulturella området. Utbildningar inom kulturarvsområdet syftar till att bevara och utveckla kulturarvet. Utbildningarna som bedrivs är främst inriktade mot bild- och formkonst, musik, dans och dramatik samt medieproduktion.

Konst- och kulturutbildningar bedrivs av privat anordnare men står under statlig tillsyn. Utbildningarna får också stöd genom studiestödsberättigande och/eller statsbidrag. Av de utbildningar som pågått under perioden 2015–2019 har majoriteten berättigats till både studiestöd för de studerande och statsbidrag. Det är Myndigheten för yrkeshögskolan som har tillsynsansvar och beslutar om stöd. Utbildningsanordnarna tar ut studerandeavgifter som varierar mellan olika utbildningar men ska vara skälig i förhållande till verksamhetens kostnader.

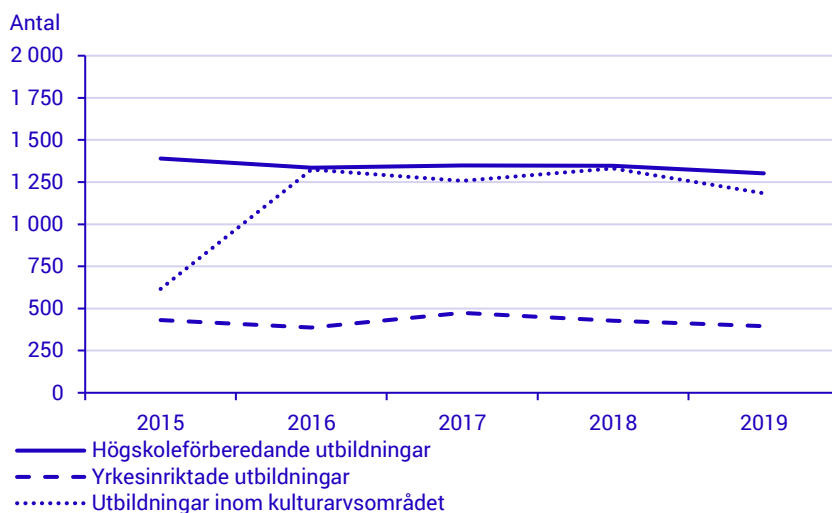
Det finns vissa skillnader i utbildningstypernas studentsammansättning och utformning. Majoriteten av de som studerar på utbildningar inom kulturarvsområdet är äldre. Medianåldern för de antagna som påbörjat studier på högskoleförberedande- och yrkesinriktade utbildningar 2019 var 23 respektive 24 år. Motsvarande ålder för antagna på utbildningar inom kulturarvsområdet var 56 år. Utbildningar inom kulturarvsområdet utgörs dessutom i huvudsak av korta utbildningar som syftar till att ge fördjupning eller inspiration inom ett specifikt område. Omfattningen på de korta utbildningarna varierar från ett antal dagar upp till 30 veckor. Omfattningen på de längre utbildningarna kan variera från 1 till 3 år.

Eftergymnasiala konst- och kulturutbildningar är en relativt liten utbildningsform i förhållande till andra utbildningar som bedrivs på eftergymnasial nivå i Sverige. Antalet antagna som påbörjar studier på

konst- och kulturutbildningar uppgår årligen till ungefär 3 000 där högskoleförberedande utbildningar utgör den största utbildningstypen sett till antalet antagna.

Diagram 1

Antagna som påbörjat studier på konst- och kulturutbildningar efter utbildningstyp och år

Statistiken som presenteras i denna rapport redovisar alla som har påbörjat studier på en konst- och kulturutbildning under åren 2015–2019. Antagna som påbörjat studier avser alla som är studerande eller har varit studerande på en utbildningsomgång, inklusive de som har tillkommit under utbildningens gång och de som hoppat av utbildningen. En person räknas för varje utbildningsomgång och kan därför ingå i statistiken två eller fler gånger. Totalt har drygt 14 500 påbörjat utbildning under åren 2015–2019. I tabell 1 ges en översikt av antalet antagna kvinnor och män som påbörjat utbildning under perioden efter utbildningsformens tre olika utbildningstyper.

Tabell 1

Antagna som påbörjat studier på konst- och kulturutbildning 2015–2019 efter utbildningstyp och kön

Utbildningstyp	Antal	Varav antal kvinnor	Varav antal män	Varav andel kvinnor	Varav andel män
Högskoleförberedande utbildningar	6 700	4 800	1 900	72	28
Yrkesförberedande utbildningar	2 100	1 400	700	67	33
Utbildningar inom kulturarvsområdet	5 700	4 600	1 100	81	19
Totalt	14 500	10 800	3 700	74	16

Tidigare utbildning

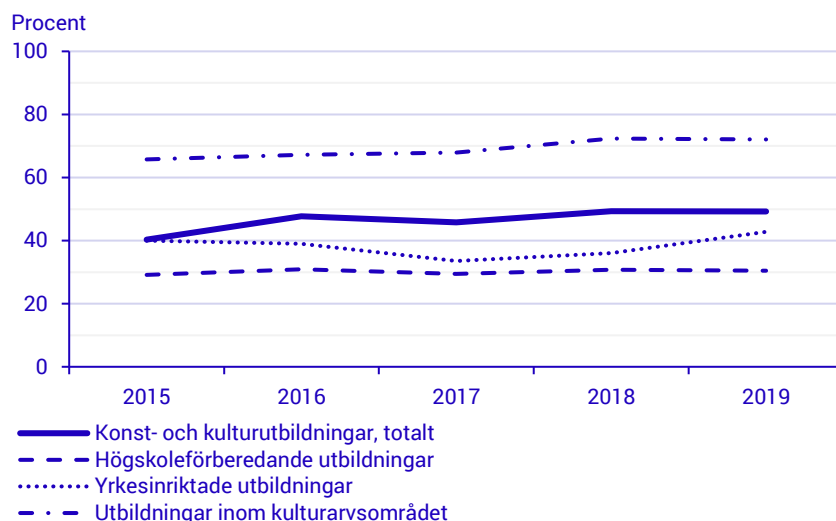
Det här avsnittet redogör för den tidigare utbildningsnivån och gymnasiebakgrunden bland de antagna som påbörjat studier på konst- och kulturutbildningar under 2015–2019. Utbildningsbakgrunden redovisas efter kön och utbildningstyp.

Det generella kravet för att påbörja studier på en konst- och kulturutbildning är en genomförd gymnasieskoleutbildning. Behörighet kan också uppnås om den sökande bedöms kunna tillgodogöra sig utbildningen. Dessutom ställs ibland även andra krav på förkunskaper och urval kan även ske genom exempelvis arbetsprov eller auditions.

En betydande andel av de antagna har redan en eftergymnasial utbildning redan innan de påbörjat en konst- och kulturutbildning. Andelen har varit relativt konstant över tid men varierar mellan de olika utbildningstyperna. Antagna som påbörjar studier på utbildningar inom kulturarvsområdet har den högsta utbildningsnivån. Ungefär 70 procent som påbörjat studier har sedan tidigare en eftergymnasial utbildning. Motsvarande andel för antagna på högskoleförberedande program, som utgörs av studerande med lägst utbildningsnivå, är ungefär 30 procent. Totalt sett över hela utbildningsformen har nästan hälften en eftergymnasial utbildningsnivå när de påbörjat studier.

Diagram 2

Andel med en tidigare utbildning på eftergymnasial nivå eller högre som påbörjat studier på konst- och kulturutbildningar efter utbildningstyp

Den tidigare utbildningsnivån för de antagna som påbörjat konst- och kulturutbildningar under perioden 2015–2019 skiljer sig inte bara mellan de olika utbildningstyperna utan också mellan könen, vilket illustreras i diagram 3. Andelen med någon typ av eftergymnasial

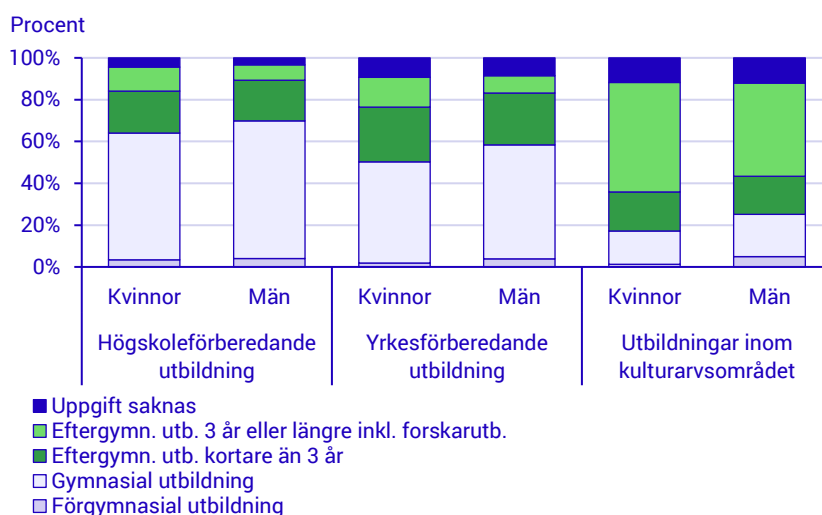
utbildning är genomgående något större bland kvinnor jämfört med män.

Av de antagna som påbörjat högskoleförberedande utbildningar har en av tio en eftergymnasial utbildning på tre år eller längre sedan tidigare och ytterligare drygt 20 procent har en kortare eftergymnasial utbildning. Även för antagna som påbörjat yrkesförberedande utbildningar var andelen med en tidigare eftergymnasial utbildning på tre år eller längre drygt 10 procent. Ytterligare 25 procent har en kortare eftergymnasial utbildning. Den enskilt vanligaste utbildningsnivån för antagna på både högskoleförberedande- och yrkesförberedande utbildningar är dock en gymnasial utbildning.

De antagna som påbörjat utbildningar inom kulturarvsområdet utmärker sig i jämförelse med de som antagits inom de andra utbildningstyperna. Varannan har en eftergymnasial utbildningsnivå på tre år eller längre. Den relativt höga utbildningsnivån inom utbildningstypen kan troligtvis härledas till att många av de som påbörjat studier är äldre och därför i högre grad kunnat genomgå en högre utbildning. Dessutom kan utformningen av de korta kulturarvsutbildningarna med en mer fördjupande karaktär tänkas attrahera en annan typ av målgrupp jämfört med de andra utbildningstyperna. Även bland de antagna på utbildningar inom kulturarvsområdet har kvinnor generellt en högre utbildningsnivå sedan tidigare jämfört med män.

Diagram 3

Antagna som påbörjat konst- och kulturutbildningar 2015–2019 efter utbildningstyp, kön och tidigare utbildningsnivå

I befolkningen som helhet hade år 2019 en femtedel av männen och nästan en tredjedel av kvinnorna som minst en eftergymnasial utbildningsnivå på tre år eller längre (SCB, 2020). Andelen högutbildade som påbörjat studier på högskoleförberedande- och yrkesförberedande utbildningar är således lägre än befolkningen som helhet. Bland de som

påbörjat utbildningar inom kulturarvsområdet är andelen högutbildade större än befolkningen som helhet. Jämförelsen bör dock tolkas med viss försiktighet eftersom ålderssammansättningen i befolkningen och de som påbörjat konst- och kulturutbildning skiljer sig åt.

Som nämnts tidigare har nästan hälften som påbörjat en konst- och kulturutbildning redan en eftergymnasial utbildning när de påbörjar sina studier. Av de som påbörjat en konst- och kulturutbildning och har en eftergymnasial utbildning är studier med inriktning mot humaniora och konst vanligast. Många har även studerat en utbildning med inriktning mot samhällsvetenskap eller pedagogik. Kvinnor med en tidigare eftergymnasial utbildning har i större utsträckning än män studerat utbildningar med inriktning samhällsvetenskap, pedagogik och hälso- och sjukvård. Män har istället i högre utsträckning än kvinnor studerat utbildningar med en inriktning mot humaniora och konst, teknik och tillverklighet eller naturvetenskap.

Tabell 2

Andel (procent) antagna som påbörjat konst- och kulturutbildningar med en tidigare utbildning på eftergymnasial nivå 2015–2019 efter de vanligaste huvudinriktningarna och kön

Huvudinriktning (SUN2000 1-siffernivå)	Totalt	Kvinnor	Män
Humaniora och konst	30	29	33
Samhällsvetenskap, juridik, handel, administration	18	19	14
Pedagogik och lärarutbildning	16	17	11
Hälso- och sjukvård samt social omsorg	14	16	6
Teknik och tillverkning	13	11	22
Naturvetenskap, matematik och data	5	5	7
Lant- och skogsbruk samt djursjukvård	1	1	1
Tjänster	1	1	1
Okänd	1	1	1

De antagnas inriktning på de tidigare studierna skiljer sig också mellan de olika utbildningstyperna. En tidigare eftergymnasial utbildning inom humaniora och konst är den enskilt vanligast tidigare studieinriktningen på de tidigare studierna för de som påbörjar högskoleförberedande- och yrkesförberedande utbildningar, följt av studier inom hälso- och sjukvård.

Bland antagna på utbildningar inom kulturarvsområdet är variationen större. Den vanligaste utbildningsinriktningen utgörs av en inriktning mot pedagogik. En relativt stor andel av de antagna har också genomfört tidigare studier med inriktning mot hälso- och sjukvård, samhällsvetenskap, humaniora och konst samt teknik och tillverklighet.

Tabell 3

Andel (procent) antagna som påbörjat konst- och kulturutbildningar med en tidigare utbildning på eftergymnasial nivå 2015–2019 efter de vanligaste huvudinriktningarna och utbildningstyp

Huvudinriktning (SUN2000 1-siffernivå)	Högskoleförberedande	Yrkesförberedande	Kulturavsområdet
Humaniora och konst	47	54	16
Samhällsvetenskap, juridik, handel, adm.	21	19	17
Pedagogik och lärarutbildning	7	6	23
Hälsa- och sjukvård samt social omsorg	6	5	19
Teknik och tillverkning	12	7	16
Naturvetenskap, matematik och data	4	4	7
Lant- och skogsbruk samt djursjukvård	1	1	2
Tjänster	1	2	1
Okänd	1	2	1

I tabell 4 redovisas gymnasiebakgrunden för antagna som påbörjat konst- och kulturutbildningar. Det är vanligast att de som påbörjat studier har studerat ett studieförberedande gymnasieprogram. Det är en större andel bland männen som tidigare studerat ett yrkesinriktat gymnasieprogram jämfört med kvinnor. Andelen som studerat ett studieförberedande gymnasieprogram är relativt större bland kvinnor än män.

Tabell 4

Andel (procent) som påbörjat konst- och kulturutbildningar 2015–2019 efter utbildningstyp, kön och gymnasiebakgrund

Utbildningstyp	Studieförberedande	Yrkesförberedande	Övriga program	Uppgift saknas
Högskoleförberedande utbildningar	60	28	2	11
Kvinnor	62	26	1	11
Män	56	31	2	10
Yrkesförberedande utbildningar	55	28	2	16
Kvinnor	56	27	2	15
Män	52	30	2	16
Utbildningar inom kulturavsområdet	45	18	2	34
Kvinnor	47	18	2	32
Män	37	19	2	42

Social bakgrund

Det här avsnittet består av två delar. I den första delen redovisas föräldrarnas utbildningsnivå för de antagna som påbörjat studier på konst- och kulturutbildningar mellan 2015–2019. I den andra delen jämförs föräldrarnas utbildningsnivå för antagna på konst- och kulturutbildningar med andra utbildningsformer och med befolkningen som helhet för att ge en bild av den sociala snedrekryterings omfattning.

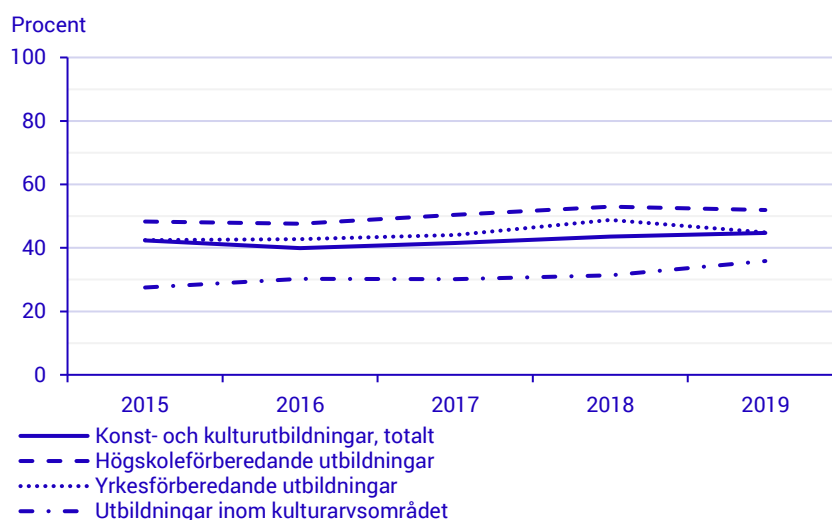
Föräldrars utbildningsnivå

Sambandet mellan föräldrars och barns utbildningsnivå är väl dokumenterat. Många som genomför en eftergymnasial utbildning har föräldrar med en hög utbildningsnivå. En hög utbildningsnivå samvarierar även med andra bakgrundsfaktorer som exempelvis inkomst och hälsa. Föräldrars utbildningsnivå kan därför anses lämplig att använda som en proxyvariabel för social bakgrund. I följande avsnitt definieras en förälder med minst en eftergymnasial utbildningsnivå på tre år eller längre som högutbildad.

Under perioden 2015–2019 har andelen med högutbildade föräldrar som påbörjat konst- och kulturutbildningar nästintill varit konstant. Totalt sett har ungefär två av fem antagna högutbildade föräldrar. Andelen med högutbildade föräldrar varierar mellan de olika utbildningstyperna. Bland antagna som påbörjat studier på högskoleförberedande utbildningar är andelen med högutbildade föräldrar som störst. Ungefär hälften av de som påbörjat studier inom den utbildningstypen har minst en högutbildad förälder.

Diagram 4

Andel som påbörjat studier på konst- och kulturutbildningar med minst en högutbildad förälder efter utbildningstyp och år

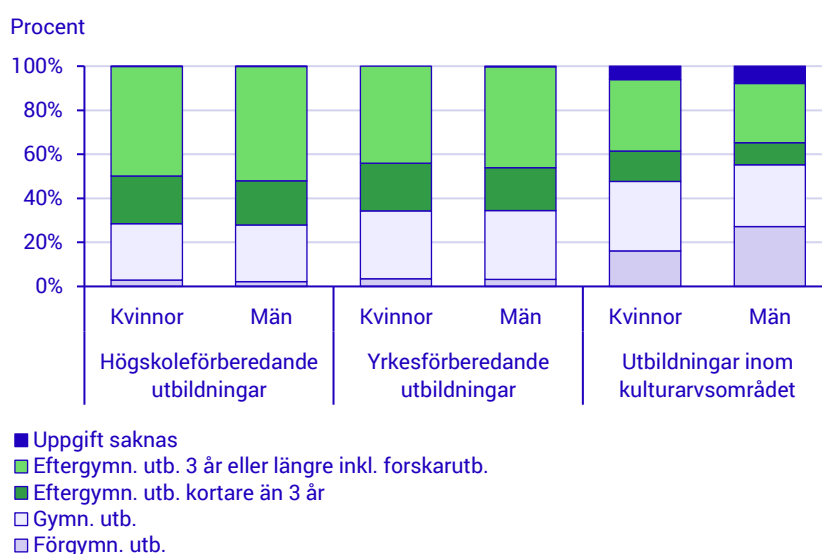

Antagna som påbörjat studier på utbildningar inom kulturarvsområdet har den lägsta andelen med högutbildade föräldrar. Detta beror troligtvis på att de antagna i genomsnitt är äldre än de som påbörjat studier inom de andra utbildningstyperna.

Andelen antagna som har högutbildade föräldrar skiljer sig inte nämnvärt mellan könen inom de olika utbildningstyperna. Skillnaderna mellan könen är dock som störst bland de som påbörjat utbildningar inom kulturarvsområdet.

Diagram 5

Antagna som påbörjat konst- och kulturutbildningar 2015–2019 efter utbildningstyp, kön och föräldrarnas utbildningsnivå

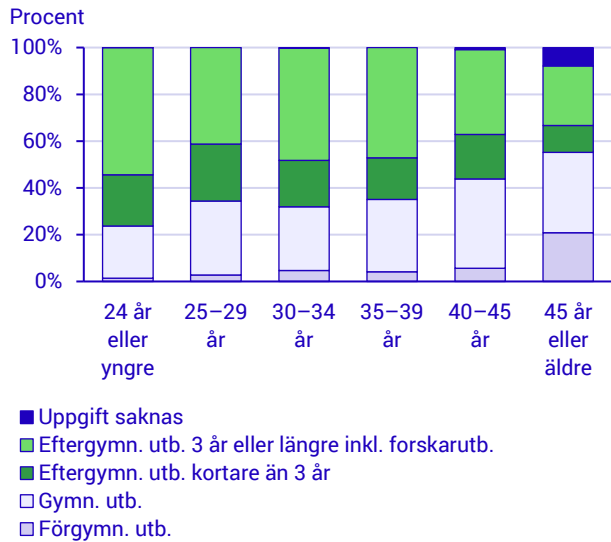

I diagram 6 och 7 redovisas antagna som påbörjat studier efter föräldrarnas utbildningsnivå och ålder för kvinnor respektive män.⁴ Det går att utskilja att den största andelen med högutbildade föräldrar återfinns i den yngsta åldersgruppen medan antagna i den äldsta åldersgruppen har den lägsta andelen högutbildade föräldrar. Det går dock inte att urskilja något tydligt mönster, varken för kvinnor eller för män, i variationen i föräldrars utbildningsnivå för antagna i åldern 25–45 år.

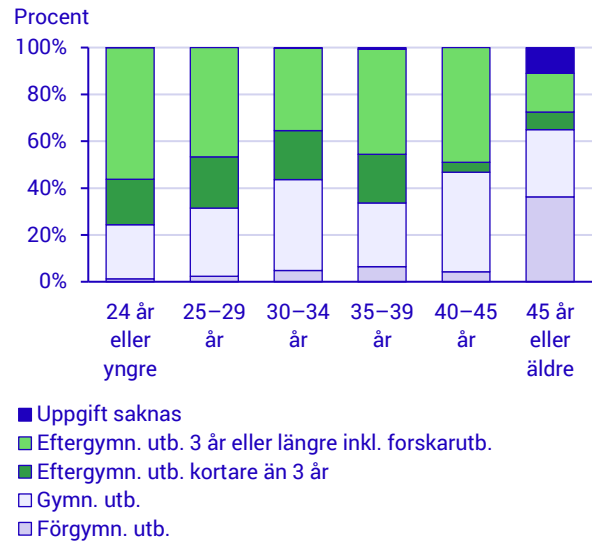
⁴ Den redovisade åldern avser ålder den 31 december det år studierna påbörjades. 41 antagna saknar uppgift om ålder och ingår inte i redovisningen.

Diagram 6

Kvinnor som påbörjat konst- och kulturutbildningar 2015–2019 efter ålder och föräldrarnas utbildningsnivå

Diagram 7

Män som påbörjat konst- och kulturutbildningar 2015–2019 efter ålder och föräldrarnas utbildningsnivå

I tabell 5 redovisas föräldrarnas utbildningsnivå för antagna som påbörjat studier efter svensk respektive utländsk bakgrund. Personer med utländsk bakgrund är antingen utrikes födda eller är inrikes födda med två utrikes födda föräldrar. Andelen utrikes födda som påbörjat konst- och kulturutbildningar mellan 2015–2019 är 18 procent. Skillnaderna i föräldrars utbildningsnivå mellan grupperna är mycket små. Andelen med högutbildade föräldrar är dock marginellt större bland män med utländsk bakgrund i jämförelse med kvinnor med utländsk bakgrund.

Tabell 5

Andel (procent) antagna som påbörjat konst- och kulturutbildningar 2015–2019 efter bakgrund, kön och föräldrarnas utbildningsnivå

Bakgrund	Förgymn. utb.	Gymn. utb.	Eftergymn. utb. kortare än 3 år	Eftergymn. utb. 3 år eller längre inkl. forskarutb.	Uppgift saknas
Svensk bakgrund	8	28	18	42	3
Kvinnor	8	29	19	42	3
Män	9	27	17	44	2
Utländsk bakgrund	10	28	17	42	2
Kvinnor	11	28	18	41	2
Män	9	28	16	45	1

I diagram 8 och 9 redovisas föräldrars utbildningsnivå efter de fem vanligaste utbildningsinriktningarna (sett till antalet som påbörjat studier) och kön. Bland antagna som påbörjat utbildningar inom bild- och formkonst är andelen med högutbildade föräldrar som störst. Nästan hälften av de som påbörjat studier inom denna utbildningsinriktning har minst en högutbildad förälder. Det finns inga tydliga skillnader i föräldrars utbildningsnivå för kvinnor respektive män efter olika utbildningsinriktningar.

Diagram 8

Kvinnor som påbörjat konst- och kulturutbildningar 2015–2019 efter utbildningsinriktning och föräldrars utbildningsnivå

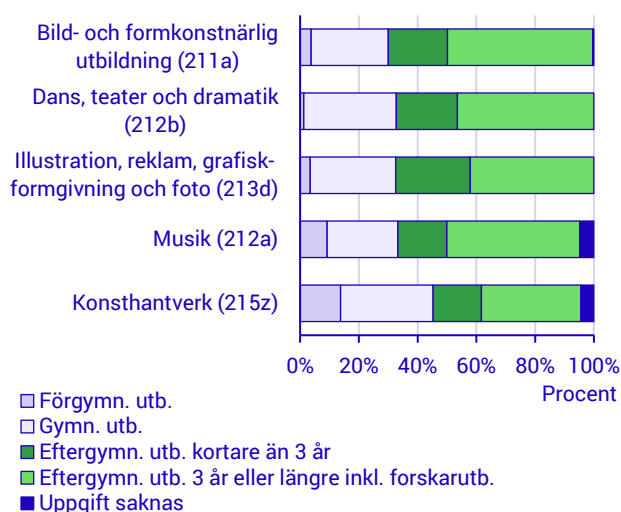
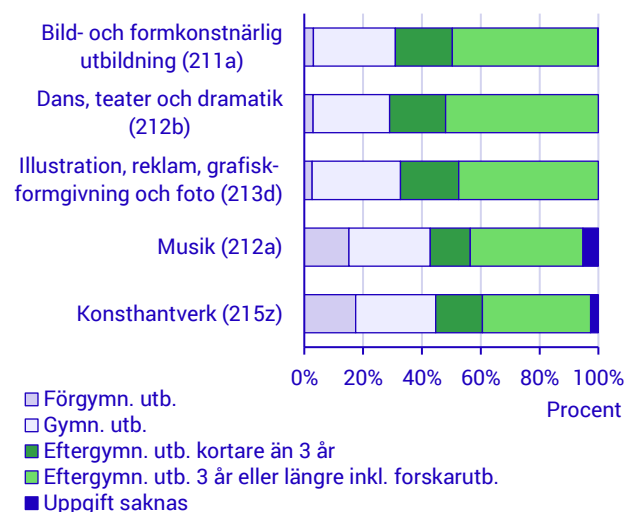

Diagram 9

Män som påbörjat konst- och kulturutbildningar 2015–2019 efter utbildningsinriktning och föräldrars utbildningsnivå

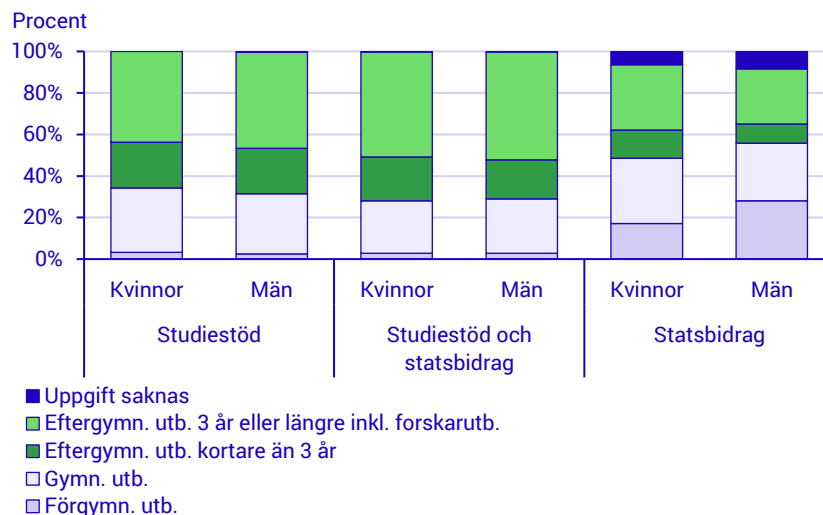
Utöver tillsyn kan konst- och kulturutbildningar få statligt stöd genom studiestödberättigande för den studerande och/eller statsbidrag. Utbildningarna tar dessutom ut en studerandeavgift. Avgiften varierar mellan olika utbildningar men brukar generellt vara lägre för de utbildningar som tilldelas statsbidrag.

I diagram 10 illustreras föräldrarnas utbildningsnivå för antagna som påbörjat studier efter utbildningarnas stödform. Antagna som påbörjat studier på utbildningar som både får stöd genom studiestöd och statsbidrag har den högsta andelen högutbildade föräldrar. Motsvarande andel är som lägst bland de som påbörjat studier på utbildningar som endast får stöd genom statsbidrag.

De utbildningar som endast får statsbidrag utgörs av utbildningar inom kulturarvsområdet. På dessa utbildningar börjar, som redovisats tidigare, främst äldre personer vars föräldrar har en lägre utbildningsnivå. Redovisningen i diagram 10 tyder dock inte på att de som påbörjat studier på utbildningar som endast är berättigade till studiestöd har högutbildade föräldrar i högre utsträckning än de som påbörjat studier på utbildningar som berättigar till både studiestöd och statsbidrag.

Diagram 10

Antagna som påbörjat konst- och kulturutbildningar 2015–2019 efter utbildningens stödform och föräldrarnas utbildningsnivå

Social snedrekrytering

För att avgöra om det förekommer social snedrekrytering till konst- och kulturutbildningar kan föräldrars utbildningsnivå jämföras med andra eftergymnasiala utbildningsformer och befolkningen som helhet⁵.

I tabell 6 jämförs föräldrarnas utbildningsnivå för antagna som påbörjat studier på konst- och kulturutbildningar, även fördelat efter de olika utbildningstyperna, med antagna på yrkeshögskoleutbildningar, nybörjare på högskolan och nybörjare på konstnärliga högskoleprogram.

Antagna som påbörjat konst- och kulturutbildningar har i högre uträkning högutbildade föräldrar i jämförelse med nybörjare och antagna på många andra utbildningsformer. I jämförelse med antagna på yrkeshögskolan är andelen som har minst en högutbildad förälder dubbelt så stor bland de som påbörjat studier på konst- och kulturutbildningar. Andelen med högutbildade föräldrar är även marginellt större totalt sett jämfört med nybörjare på högskolan. Dock är andelen med högutbildade föräldrar för de antagna som påbörjat utbildningar inom kulturarvsområdet mindre jämfört med nybörjare på högskolan. I jämförelse med nybörjare på konstnärliga högskoleprogram är andelen med högutbildade föräldrar bland de som påbörjat konst- och kulturutbildningar lägre.

⁵ Mer information om uppgifterna gällande antagna på yrkeshögskoleutbildningar, nybörjare på högskolan, nybörjare på konstnärliga högskoleprogram och befolkningen ges i avsnittet *Kort om statistiken*.

Tabell 6

Andel (procent) antagna på konst- och kulturutbildningar, yrkeshögskolan och högskolan efter kön och föräldrarnas utbildningsnivå.

Utbildningsform	Förgymn. utb.	Gymn. utb.	Eftergymn. utb. kortare än 3 år	Eftergymn. utb. 3 år eller längre inkl. forskarutb.	Uppgift saknas
Konst- och kulturutbildningar, antagna 2015–2019	9	28	18	42	3
Kvinnor	8	29	18	42	3
Män	9	27	17	44	2
Högskoleförberedande utbildningar, antagna 2015–2019	3	26	21	50	0
Kvinnor	3	26	22	50	0
Män	2	26	20	52	0
Yrkesförberedande utbildningar, antagna 2015–2019	3	31	21	45	0
Kvinnor	3	31	20	46	0
Män	3	31	22	44	0
Utbildningar inom kulturarvsområdet, antagna 2015–2019	18	31	13	31	6
Kvinnor	16	32	14	32	6
Män	27	28	10	27	8
Yrkeshögskolan, antagna 2018	10	49	19	21	-
Kvinnor	12	51	18	19	-
Män	9	45	21	24	-
Högskolan, nybörjare 2017/18	5	34	21	39	0
Kvinnor	6	38	21	35	0
Män	4	30	22	44	0
Konstnärliga högskoleprogram, nybörjare 2017/18	2	18	20	59	0
Kvinnor	2	18	21	58	0
Män	2	19	19	60	0

I tabell 7 jämförs antagna som påbörjat studier på konst- och kulturutbildningar i befolkningen som helhet. Antagna inom utbildningsformen har både som helhet och för respektive utbildningstyp en större andel högutbildade föräldrar än befolkningen i jämförbar ålder.

Tabell 7

Andel (procent) antagna på konst- och kulturutbildningar och befolkningen efter kön och föräldrarnas utbildningsnivå.

Utbildningsform	Förgymn. utb.	Gymn. utb.	Eftergymn. utb. kortare än 3 år	Eftergymn. utb. 3 år eller längre inkl. forskarutb.	Uppgift saknas
Konst- och kulturutbildningar, antagna 2015–2019	9	28	18	42	3
Kvinnor	8	29	18	42	3
Män	9	27	17	44	2
Högskoleförberedande utbildningar, antagna 2015–2019	3	26	21	50	0
Kvinnor	3	26	22	50	0
Män	2	26	20	52	0
Yrkesförberedande utbildningar, antagna 2015–2019	3	31	21	45	0
Kvinnor	3	31	20	46	0
Män	3	31	22	44	0
Utbildningar inom kulturarvsområdet, antagna 2015–2019	18	31	13	31	6
Kvinnor	16	32	14	32	6
Män	27	28	10	27	8
Befolkningen 2019, 20–39 år	9	47	19	25	0
Kvinnor	9	47	19	25	0
Män	9	47	19	25	0

Slutdiskussion

Denna rapport ger en övergripande beskrivning av utbildningsbakgrunden för antagna som påbörjat studier på eftergymnasiala konst- och kulturutbildningar under perioden 2015–2019. Rapporten ger även en översikt av den sociala bakgrunden och den sociala snedrekryterings omfattning inom utbildningsformen.

Nästan hälften av de antagna som påbörjat konst- och kulturutbildningar har en tidigare avslutad utbildning på eftergymnasial nivå. För de antagna på utbildningar inom kulturarvsområdet är den tidigare utbildningsnivån mycket hög. Nästan 70 procent av de antagna har en eftergymnasial utbildningsnivå sedan tidigare, vilket delvis kan förklaras av att många som påbörjar studier är äldre.

Bland de som påbörjat studier med en redan tidigare eftergymnasial utbildningsnivå är en utbildning inom humaniora och konst vanligast, särskilt för de antagna på de högskoleförberedande och yrkesförberedande utbildningarna. Detta tyder på att rekryteringen till konst- och kulturutbildningar följaktligen sker bland personer som redan studerat inom det konstnärliga området.

I denna rapport används föräldrarnas utbildningsnivå för att ge en bild av den sociala bakgrunden. Totalt har drygt två av fem antagna som påbörjat studier på konst- och kulturutbildningar minst en högutbildad förälder. Andelen med högutbildade föräldrar varierar mellan de olika utbildningstyperna men har näst intill varit konstant inom utbildningsformen mellan åren 2015–2019. De antagna som har den största andelen med högutbildade föräldrar återfinns bland de högskoleförberedande utbildningarna. Möjligtvis går vissa av dessa studerande vidare till konstnärliga högskolestudier efter avslutad utbildning vilket skulle kunna öka den redan befintliga snedrekryteringen till dessa utbildningar.

De antagnas sociala bakgrund varierade inte i någon större utsträckning med avseende på utbildningarnas stödform. Antagna på utbildningar som endast berättigar till studiestöd och som generellt har något högre studerandeavgifter har inte föräldrar med högre utbildningsnivå jämfört med antagna som påbörjat utbildningar som även berättigar till statsbidrag. På landets folkhögskolor bedrivs andra utbildningar inom estetiska ämnen som inte tar ut någon studerandeavgift. Estetiska kurser på folkhögskolan skulle kunna vara ett kostnadsfritt substitut till konst- och kulturutbildningar, men dock vänder sig dessa möjligtvis till en annan målgrupp då utbildningarna även bedrivs på både grundskole- och gymnasial nivå.

I jämförelse med antagna på yrkeshögskolan och befolkningen som helhet har antagna på konst- och kulturutbildningar en högre andel högutbildade föräldrar. Andelen är något större än nybörjare på högskolan men är dock mindre än nybörjare på konstnärliga högskoleprogram.

Det bör beaktas att eftergymnasiala konst- och kulturutbildningar utgör en mycket liten del av det formella utbildningsystemet i Sverige, men sammantaget tyder resultatet i denna rapport på att det förekommer en viss grad av snedrekrytering till utbildningsformen i jämförelse med andra utbildningar.

Kort om statistiken

Statistikens ändamål och innehåll

SCB har sedan 2018 ansvar för officiell statistik om konst- och kulturutbildningar och vissa andra utbildningar. Statistiken om konst- och kulturutbildningar innehåller uppgifter om antagna som påbörjat studier, studerande och studerande som slutfört utbildning. Uppgifter kommer från Myndigheten för yrkeshögskolans (MYH) administrativa register, som i sin tur fått uppgifterna inrapporterade från utbildningsanordnarna.

Rapporten syftar till att beskriva den sociala bakgrunden för antagna som påbörjat studier på konst- och kulturutbildningar under åren 2015–2019. De huvudsakliga redovisningsgrupperna i rapporten utgörs av kön och utbildningstyp (utbildningens syfte). De antagna jämförs även med andra utbildningsformer och befolkningen som helhet. Mer statistik om konst- och kulturutbildningar finns tillgänglig på SCB:s webbplats www.scb.se/uf0702.

Information om statistikens framställning

Statistiken som presenteras i denna rapport bygger på sambearbetning av uppgifter från olika register. Uppgifterna som presenteras i rapporten är hämtade från SCB:s register över studerande på konst- och kulturutbildningar och vissa andra utbildningar och Registret över befolkningens utbildning (Utbildningsregistret).

Antagna som påbörjat studier

Uppgiften om antagna som påbörjat studier på konst- och kulturutbildningar kommer från SCB:s register över studerande på konst- och kulturutbildningar och vissa andra utbildningar. En person räknas för varje utbildningsomgång och kan därför ingå i statistiken två eller fler gånger. Antal antagna som påbörjat studier på en utbildning är därmed inte lika med antal personer. De personer som påbörjat studier på flera utbildningsomgångar återfinns huvudsakligen på korta kurser inom kulturarvsområdet. Mer information om statistikens framställning finns tillgänglig på SCB:s webbplats www.scb.se/uf0702 under rubriken *Dokumentation*.

Kopplingen mellan barn och föräldrar

Uppgifter om de antagna som påbörjat studier på konst- och kulturutbildningar har sambearbetats med uppgifter från SCB:s Flergenerationsregister för att hämta föräldruppgifter. Registret är en del i registersystemet för Registret över totalbefolkningen (RTB) där uppgifterna kommer från Skatteverkets folkbokföringsregister. Flergenerationsregistret innehåller uppgifter om barn, den så kallade indexpersonen, och deras biologiska föräldrar. Uppgifter finns för

indexpersoner som varit folkbokförda i Sverige någon gång sedan 1961 och som är födda 1932 eller senare. För adopterade indexpersoner finns även uppgift om adoptivföräldrar. Uppgifter om adoptivtidpunkt finns i Flergenerationsregistret från och med 1991. Finns utbildningsuppgift för både biologiska föräldrar och adoptivföräldrar har uppgiften för de biologiska föräldrarna valts. Adoptivförälders utbildningsnivå har endast använts om uppgifter saknats för biologiska föräldrar, och då endast om adoptionen ägt rum när barnet var högst 12 år. För adoptioner före 1991 utnyttjas på samma sätt uppgift om invandringsår för de som var födda utomlands.

Föräldrarnas utbildningsnivå

Uppgifter om föräldrarnas utbildningsnivå finns i Utbildningsregistret. Föräldrarnas utbildningsnivå klassificeras enligt nivå i Svensk utbildningsnomenklatur (SUN). Finns tillgång till uppgift om föräldrarnas utbildning när den studerande var 12 år väljs denna uppgift i första hand. Finns inte uppgift vid 12 års ålder väljs uppgiften vid 13 års ålder därefter vid 11 års ålder, 14 års ålder, 10 års ålder osv. enligt ett sicksackmönster för att komma så nära 12 års ålder som möjligt. Eftersom 1990-års årgång av Utbildningsregistret är den första version som av kvalitetsskäl rekommenderas för statistikuttag kommer denna årgång av registret vara källa till föräldrarnas utbildning för flertalet studenter födda 1978 eller tidigare. Finns uppgift om båda föräldrarnas utbildningsnivå väljs den med högst utbildning (dominans-SUN). Finns endast uppgift för en förälder är det den uppgiften som används.

Uppgiften om föräldrars utbildningsnivå för antagna på yrkeshögskolan är hämtat från promemorian "Social snedrekrytering till yrkeshögskolan mindre än till högskolan" (se SCB:s webbplats www.scb.se/uf0701). Uppgiften om föräldrars utbildningsnivå för nybörjare på högskolan och nybörjare på konstnärliga högskoleprogram är hämtad från rapporten "Högskolenybörjare 2017/18 och doktorandnybörjare 2016/17 efter föräldrarnas utbildningsnivå" (se SCB:s webbplats www.scb.se/uf0212). Uppgiften om föräldrarnas utbildningsnivå för befolkningen är hämtad på samma sätt som beskrivet i stycket ovan men har begränsats till att endast inkludera personer som år 2019 var mellan 20 och 39 år. Ingen standardisering eller ytterligare korrektion för eventuellt skillnader i ålderssammansättningen mellan de olika utbildningsformerna och befolkningen som helhet har gjorts vid jämförelserna.

I den statistik som redovisas i rapporten har endast den procentuella fördelningen efter föräldrarnas utbildningsnivå beräknats för dem med föräldrauppgift. Av de som påbörjat konst- och kulturutbildning under åren 2015–2019 saknas uppgift om föräldrar för drygt 10 procent. Nästan alla som saknar uppgift om föräldrarna är födda utomlands.

Utbildningsinriktning och utbildningsnivå

Svensk utbildningsnomenklatur (SUN) är en standard för klassificering av utbildningar. Den utgör också ett system för aggregering av

utbildningar till större grupper och innehåller både en nivå- och inriktningsmodul. Nivå-modulen är uppdelad i tre olika nivåer där 1-siffernivån utgör den grävsta nivån och 3-siffernivån den mest detaljerade. I denna rapport används den grävsta uppdelningar av nivå-modulen och redovisas enligt tabell 8. Inriktningsmodulen är uppdelad i fyra olika nivåer där 1-siffernivån utgör den grävsta nivån och 4-siffernivån den mest detaljerade. I denna rapport används den grävsta uppdelningar av inriktningsmodulen för att redovisa inriktningen på tidigare eftergymnasiala studier och studier i gymnasieskolan. Uppdelningen redovisas enligt tabell 9. För inriktningen på konst- och kulturutbildningar redovisas uppgifter på 4-siffernivå.

Tabell 8
Utbildningsnivå enligt SUN 2000

Utbildningsnivå 1-siffernivå	Redovisad utbildningsnivå
Förgymnasial utbildning kortare än 9 år	Förgymnasial utbildning
Förgymnasial utbildning 9 år	
Gymnasial utbildning högst 2-årig	Gymnasial utbildning
Gymnasial utbildning 3 år	
Eftergymnasial utbildning kortare än 3 år	Eftergymnasial utbildning kortare än 3 år
Eftergymnasial utbildning 3 år eller längre (exkl. forskarutbildning)	Eftergymnasial utbildning 3 år eller längre inkl. forskarutbildning
Forskarutbildning	
Uppgift saknas	Uppgift saknas

Tabell 9
Utbildningsinriktning enligt SUN 2000

Utbildningsinriktning 1-siffernivå
Allmän utbildning
Pedagogik och lärarutbildning
Humaniora och konst
Samhällsvetenskap, juridik, handel, administration
Naturvetenskap, matematik och data
Teknik och tillverkning
Lant- och skogsbruk samt djursjukvård
Hälso- och sjukvård samt social omsorg
Tjänster
Okänd

Mer information om SUN finns på SCB:s webbplats www.scb.se/dokumentation/ under rubriken klassifikationer och standarder.

Tidigare utbildningsnivå

Uppgiften om de antagnas tidigare utbildningsnivå avser högsta utbildningsnivån till och med vårterminen vid givet år. Den högsta utbildningen väljs enligt Utbildningsregistrets prioriteringsregler som grundar sig på antaganden om kvaliteten i de olika källregistren som registret bygger på. Uppgifterna om tidigare utbildningsnivå för antagna på konst- och kulturutbildningar finns även tillgänglig på SCB:s webbplats www.scb.se/uf0702.

Gymnasiebakgrund

Uppgiften om gymnasiebakgrund avser senast avslutad gymnasieutbildning sista juni det givna året. Gymnasiebakgrunden hämtas från Utbildningsregistret som bland annat innehåller uppgifter om personernas samtliga genomförda utbildningar. Uppgifterna om gymnasiebakgrund för antagna på konst- och kulturutbildningar finns även tillgängliga på SCB:s webbplats www.scb.se/uf0702.

Information om statistikens kvalitet

Statistiken över studerande och studerande som slutfört utbildning i konst- och kulturutbildning grundas på en totalundersökning och något skattningsförande baserad på urvalsdesign har således inte använts. Det finns anledning att anta att de uppgifter som redovisas håller god kvalitet eftersom de ursprungligen kommer från anordnarnas administrativa register och rapporteras till MYH.

För en liten andel av den undersökta populationen saknas uppgifter för vissa redovisningsgrupper. De personer som saknar uppgift är huvudsakligen födda utomlands. Även äldre personer saknar uppgift i högre utsträckning än yngre. Många som påbörjat utbildningar inom kulturarvsområdet är äldre personer vilket gör att täckningsbristen i denna grupp är större jämfört med de andra två utbildningstyperna.

Mer information om statistikens kvalitet finns tillgänglig på www.scb.se/uf0702 under rubriken *Dokumentation*.

Referenser

Konstnärsnämnden. (2016). *Konstnärernas demografi, inkomster och sociala villkor*. ISBN 978-91-982566-4-2. Stockholm.

MYH. (2020). *Kvalitet i konst- och kulturutbildningar*. Myndigheten för yrkeshögskolan. Tillgänglig:
https://www.myh.se/Documents/Publikationer/Informationsmaterial/Faktblad-2020-KK/KK-Infoblاد_Kvalitet_2020.pdf [Hämtad 2020-09-01]

Ranehill, Eva. (2002). *Social snedrekrytering till högre studier*. Arbetsrapport 2002 nr. 10. Institutet för Framtidsstudier.

Regeringen. (2019). *Regeringen arbetar för att motverka snedrekryteringen till konstnärliga utbildningar*. Tillgänglig:
<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2019/10/regeringen-arbetar-for-att-motverka-snedrekryteringen-till-konstnarliga-utbildningar/> [Hämtad 2020-09-01]

SCB. (2018). *Högskolenybörjare 2017/18 och doktorandnybörjare 2016/17 efter föräldrarnas utbildningsnivå*. Statistiskt meddelande.
URN:NBN:SE:SCB-2018-UF20SM1802_pdf

SCB. (2020). Statistikdatabasen. Stockholm: Statistiska centralbyrån.

Universitetskanslersämbetet. (2018). *Förkunskaper, social bakgrund och rekrytering till högskolan*. Statistisk analys. 2018-03-27/5.

Summary

This report gives an overview of the educational background and the social background among admitted students who commenced studies in fine arts and cultural programmes in 2015-2019. Fine arts and cultural programmes are post-secondary school programmes and are divided into preparatory programmes for higher education, vocational programmes and programmes specialised in the field of cultural heritage.

Just over half of those who commenced studies in fine arts and cultural programmes in 2015–2019 already had a post-secondary education. The previous educational level is highest among persons who commenced studies in the field of cultural heritage. Among persons who commenced fine arts and cultural programmes and who had previously studied at post-secondary school level, humanities and the fine arts was a common field of study.

In this report, the social background was determined with the help of the parents' level of education. Admitted students with highly educated parents include those who have at least one parent with a post-secondary education of three years or longer. It was common for admitted students who commenced studies in fine arts and cultural programmes to have parents with a high level of education. Just over two-fifths of admitted students had highly educated parents. This proportion has been virtually constant in the period 2015–2019. The proportion of persons with highly educated parents was largest among those who commenced studies in preparatory programmes for higher education. Around one in two of these students had at least one highly educated parent.

The proportion of persons with highly educated parents is larger compared with persons admitted to higher education vocational programmes and is on virtually the same level as beginners in higher education. However, the proportion of students with highly educated parents is smaller than among beginners in higher education fine arts programmes.

SCB beskriver Sverige

Statistikmyndigheten SCB förser samhället med statistik för beslutsfattande, debatt och forskning. Vi gör det på uppdrag av regeringen, myndigheter, forskare och näringsliv. Vår statistik bidrar till en faktabaserad samhällsdebatt och väl underbyggda beslut.